

Abstrakt

Cílem této práce, nazvané *Já vetkané do ornamentu. Strategie a prostředky formulování Já v dílech frankofonních autorů z oblasti Maghribu se zkušeností jazykového exilu*, je analyzovat prostředky, pomocí kterých se konstruuje Já v psaní o sobě autorů a autorek tvořících tzv. na švu kultur. Pocházejí z muslimských zemí, jež prošly dlouhým obdobím kolonizace ze strany Francie a v jejich dílech se tak prolíná několik kulturních vlivů – arabsko-islámský, berberský a francouzský. Všichni autoři a autorky, jimž se práce věnuje, se vyjadřují ve francouzštině, tedy v jim *ne-přirozeném* jazyce. Střet kultur kolonizátora a kolonizovaného vytváří specifickou situaci kulturní diferenciaci a formuje kromě jiného také podobu literárního Já a žánru autobiografie.

První část nazvaná *Matrice, rámce a osnovy tkaniny* vymezuje teoreticko-metodologický půdorys. Vzhledem ke komplexnosti tématu byl zvolen interdisciplinární přístup. Vychází zejména z postkoloniálních teorií a teorií o střetávání kultur, které se výrazně propisuje také do jazyka tvorby (*métissage, créolisation*). Protože literaturu vznikající v oblasti severoafrického Maghribu zásadně ovlivňuje arabsko-islámská tradice, opíráme se rovněž o estetické teorie obvykle používané k popisu a interpretaci arabsko-islámského umění. Základní teoretický impuls tu představoval koncept *přehrazeného pohledu*, který pracuje s binární opozicí viditelného/vyslovitelného a ne-viditelného/skrytého a realizuje se krom jiného v nefigurálním ornamentu.

Další část práce přináší několik žánrových a literárně historických poznámek o autobiografickém psaní vznikajícím v oblasti Maghribu. Krom toho také definuje distinktivní rysy spojující moderní maghribská díla vyznačující se výrazným autobiografickým gestem a odlišující je od podoby žánru, tak jak ho známe v evropské tradici.

Část nazvaná *Psaní o sobě jako mystérium jinakosti* pak přináší analýzu vybraných děl maghribské literatury ve francouzštině, a to *La Mémoire tatouée* Maročana Abdelkébira Khatibiho (1971), *L'Amour, la fantasia* Alžířanky Assie Djebbar (1985) a *Alger. Journal intense* Alžířana Mustaphy Benfodila (2019). V úvodu této části argumentujeme výběr děl. Další kapitoly se soustředí na prostředky odhalující nevyslovitelnost Já a na roli psaní jako konstitučního prvku formulování identity. Analyzované texty chápeme jako ornamenty – pomocí nastíněných strategií Já zároveň odhalují a skrývají. Skrze psaní a v psaní se identita protagonistů a protagonistek proměňuje – především tím, že přijímají svou jinakost.

Klíčová slova: Maghrib, frankofonní literatura, Já, autobiografie, ornament, identita, Abdelkébir Khatibi, Assia Djebar, Mustapha Benfodil